G.N.Salvi(Mo-7801865476) www.wingofeducation.com

ધોરણ 10 : સામાજિક વિજ્ઞાન

સમય : 3 કલાક **પ્રશ્નપત્ર 1** **કુલ ગુણ: 80**

વિભાગ A

❖ **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો : (દરેકનો 1 ગુણ)** **24**

● **યોગ્ય જોડકાં જોડો.**

(A)	(B)
(1) ભવનાથનો મેળો	(A) ઔરંગાબાદ
(2) સંગીતની ગંગોત્રી	(B) રેગુર
(3) અજંતાની ગુફા	(C) નાઈઝર
(4) કાળી જમીન	(D) ડેનમાર્ક
(5) નિમ્ન માનવવિકાસ	(E) સામવેદ (F) જુનાગઢ

● **નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો :**

(6) અભિજ્ઞાન શાકુંતલમ્ - ભાસની અતિ પ્રચલિત નાટ્યકૃતિ છે.

(7) પંપા, પોન્ના અને રન્નાએ પ્રારંભિક કન્નડ સાહિત્યની કવિ ત્રિપુટી તરીકે ઓળખાય છે.

(8) રવિપાકનો સમય ઑક્ટોબર-નવેમ્બર સુધીનો હોય છે.

(9) પ્લાસ્ટિક ઉદ્યોગને 'સનરાઈઝ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ' પણ કહે છે. (10) ભારતમાં સૌથી વધુ ગરીબી ધરાવતું રાજ્ય મધ્યપ્રદેશ છે.

● **નીચેના પ્રશ્નોના સંક્ષિપ્તમાં જવાબ આપો :**

(11) આપણા પૂર્વજો તરફથી મળેલી અમૂલ્ય ભેટ એટલે શું ? (12) 'ગીત ગોવિંદ' ની રચના કોણે કરી હતી ?

(13) ભારતમાં જમીનના પ્રકારો કેટલા છે ? (14) કોને ગ્રાહકઆંદોલનના જન્મદાતા કહેવામાં આવે છે ?

● **નીચે આપેલી ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :**

(15) .... ચીની મુસાફર નાલંદા વિદ્યાપીઠમાંથી 657 હસ્તલિખિત ગ્રંથો પોતાની સાથે લઈ ગયો હતો. *(ફાહિયાન, યુ-એન-શ્વાંગ, ઇત્સિંગ)*

(16) ભાસ્કરાચાર્યે ઈ.સ. 1150 માં .... નામનાં ગ્રંથની રચના કરી હતી. *(લીલાવતી ગણિત, દશગીતિકા, કાલગણના)*

(17) .... નું મંદિર કાળા પથ્થરોમાંથી બન્યું હોવાથી તેને 'કાળા પેગોડા' તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. *(બૃહદેશ્વર, મોઢેરાનું સૂર્યમંદિર, કોર્ણાકનું સૂર્યમંદિર)*

(18) મહિલા સુરક્ષા અંતર્ગત માર્ગદર્શન મેળવવા માંગતી મહિલાઓને કોલથી મદદ મળી રહે તે માટે .... નંબરની અભયમ્ હેલ્પલાઈન શરૂ કરવામાં આવી છે. *(100, 101, 181)*

(19) કે.એન.એફ અને કે.એન.એ. .... રાજ્યના બળવાખોરી સંગઠન છે. *(નાગાલેન્ડ, મણિપુર, ત્રિપુરા)*

● **નીચેના પ્રશ્નોના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો :**

(20) ધમાલ નૃત્ય કરતાં સીદીઓ મૂળ ક્યાંનાં વતની હતાં ?

(A) રાજસ્થાન (B) અંદમાન (C) આફ્રિકા (D) થાઈલેન્ડ

(21) તાજમહલ - શાહજહાં, હુમાયુનો મકબરો ....

(A) જહાંગીર (B) હુમાયું (C) હમિદાબેગમ (D) અકબર

(22) ભારતમાં લેવાતાં કેટલાંક પાક, તે માટેની જમીન, વાવેતર ક્ષેત્રો, આબોહવા, ખાસિયતો વગેરેની વિગતોની કેટલીક ગોઠવણી નીચે જણાવેલ છે, તે પૈકી કોઈ એક ગોઠવણી સાચી નથી તે ઓળખો.

(A) જુવાર : રેતાળ જમીન-100 સે.મી. જેટલો વરસાદ, આંધ્રપ્રદેશ - ચરોતર, રોકડીયો પાક

(B) ઘઉં : કાળી ગોરાડુ જમીન, સમશીતોષ્ણ કટિબંધ - રવિપાક, પંજાબ - ભાલ - અનાજનો રાજા

(C) શેરડી : કાળી જમીન - ગરમ અને ભેજવાળી આબોહવા, 75થી 100 સે.મી. વરસાદ - ઉત્તરપ્રદેશ - દક્ષિણ ગુજરાત - રોકડીયો પાક

(D) શણ : નદીનાં મુખત્રિકોણ પ્રદેશની કાંપવાળી જમીન-ગરમ અને ભેજવાળી આબોહવા પં. બંગાળ, અસમ - રોકડીયો પાક.

www.wingofeducation.com

G.N.Salvi(Mo-7801865476) www.wingofeducation.com

(23) ભારતનું કયું નગર 'સિલિકોન વેલી' તરીકે જાણીતું બન્યું છે ?

(A) દિલ્લી (B) બેંગ્લરું (C) જયપુર (D) નાગપુર

(24) બંધારણના કયા આર્ટિકલ પ્રમાણે અસ્પૃશ્યતા નાબૂદ કરવામાં આવી છે ?

(A) આર્ટિકલ-25 (B) આર્ટિકલ-29 (C) આર્ટિકલ-17 (D) આર્ટિકલ-46

વિભાગ B

- **નીચે આપેલા કુલ તેર પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ નવ પ્રશ્નોના જવાબ લખો : (દરેકના 2 ગુણ) (25 થી 37)** **18**

(25) ''ભારત પ્રાચીન સંસ્કૃતિ ધરાવતો દેશ છે.'' - વિધાન સમજાવો.

(26) ઓસ્ટ્રેલૉઇડ પ્રજાએ ભારતની સંસ્કૃતિ અને સભ્યતાના વિકાસમાં મહામૂલો ફાળો આપ્યો છે ?

(27) ભારતના સાહિત્ય વારસામાં પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યનું પ્રદાન વર્ણવો.

(28) ભારતીય પ્રાચીન સાહિત્યમાં વેદો કેટલાં છે ? ક્યાં ક્યાં ?

(29) જમીન ધોવાણ અટકાવવાના ઉપાયો જણાવો.

(30) વાઘ પરિયોજનાનો ટૂંકમાં પરિચય આપો.

(31) વહીવટી દષ્ટિએ જંગલોનાં પ્રકારો ક્યાં ક્યાં છે ? તેને ટૂંકમાં સમજાવો.

(32) બહુહેતુક યોજનાઓના લાભાલાભ જણાવો.

(33) 'હાલમાં ભારતનો શણ ઉદ્યોગ અનેક સમસ્યાઓનો સામનો કરી રહ્યો છે.' આવું તમે શેના આધારે કહી શકો ?

(34) પર્યાવરણીય અતિક્રમણને રોકવાનાં ઉપાયો જણાવો.

(35) ગરીબીની સંકલ્પના લખો અને તેનાં કોઈપણ ત્રણ લક્ષણો જણાવો.

(36) આપેલા ચિત્રોને ઓળખી, તેનાં પૂરાં નામ લખો : (1)

(2)

(37) વિદ્યાર્થી સ્મારકને ગંદુ કરે છે તમે શું નિર્ણય લેશો ?

વિભાગ C

- **નીચે આપેલા કુલ નવ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ છ પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબો લખો : (દરેકના 3 ગુણ) (38 થી 46)** **18**

(38) ''એવું કોઈ શાસ્ત્ર નથી, એવું કોઈ શિલ્પ નથી, એવી કોઈ વિદ્યા નથી, એવું કોઈ કર્મ નથી.'' - આ વિધાન જે કલા સાથે જોડાયેલ છે તેના વિશે જણાવો.

(39) અમદાવાદમાં આવેલ સાંસ્કૃતિક વારસાનાં સ્થળોની યાદી બનાવો.

(40) ટૂંકનોંધ લખો : ખજુરાહોનાં મંદિરો.

(41) તફાવત સ્પષ્ટ કરો : અભ્યારણ્ય અને રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન.

(42) વૃષ્ટિજળ સંચયનનાં મુખ્ય ઉદ્દેશો જણાવો.

(43) ગરીબી ઉદ્ભવવાનાં કારણો લખો.

(44) વિશ્વ શ્રમ બજાર વિશે નોંધ લખો.

(45) આપેલાં કોષ્ટકના આધારે નીચે આપેલ પ્રશ્નોના ઉત્તરો તેમાંથી શોધીને લખો.

માનવ વિકાસ અહેવાલમાં માનવ વિકાસ આંકના આધારે દેશોનું વર્ગીકરણ				
ક્રમ	**માનવ વિકાસ ધરાવતા દેશો**	**વિભાજનનો ક્રમ**	**માનવ વિકાસ આંક (HDI)**	**મુખ્ય દેશો**
1.	ઉચ્ચતમ માનવ વિકાસ	1 થી 49	0.802 થી વધુ	નોર્વે, ઓસ્ટ્રેલિયા, સ્વિત્ઝરલેંડ, ડેન્માર્ક, નેધરલેંડ, અમેરિકા, સિંગાપુર, બ્રિટન, જાપાન, ફ્રાંસ
2.	ઉચ્ચ માનવ વિકાસ	50 થી 105	0.700 થી 0.798	રશિયા, મલેશિયા, ઈરાન, શ્રીલંકા, મેક્સિકો, બ્રાઝીલ, ચીન, થાઈલેન્ડ, જમૈકા
3.	મધ્યમ માનવ વિકાસ	106 થી 143	0.555 થી 0.698	ઈન્ડોનેશિયા, ફિલિપિન્સ, દક્ષિણ આફ્રિકા, ઈરાક, ભારત
4.	નિમ્ન માનવ વિકાસ	144 થી 188	0.550 થી નીચે	કેન્યા, પાકિસ્તાન, નાઈજીરીયા, ઝિમ્બાબ્વે, નાઈઝર

www.wingofeducation.com

પ્રશ્નો : (1) ઉચ્ચતમ માનવવિકાસ આંક ધરાવતો પ્રથમ ક્રમાંકનો દેશ કયો છે ?

(2) ભારત ક્યા માનવવિકાસ આંક ધરાવતાં દેશોનાં સમૂહમાં સમાવિષ્ટ થાય છે ?

(3) ઉચ્ચ માનવ વિકાસ માટેનો HDI કયો છે ?

(46) મહિલા સમાનતા અંગે ગુજરાત સરકારની વિવિધ યોજનાઓ વિશે લખો.

વિભાગ D

- **નીચે આપેલા 47 થી 54 પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ ચાર પ્રશ્નોના જવાબ આપો અને પ્રશ્ન-54 નકશો ફરજિયાત છે. (દરેકના 4 ગુણ) 20**

(47) ખગોળશાસ્ત્ર અને જયોતિષશાસ્ત્રવિશે સવિસ્તાર ઉત્તર લખો.

(48) કૃષિ ક્ષેત્રે થયેલાં ટેકનિકલ સુધારા વિશે ટૂંકનોંધ લખો.

(49) ભારતમાં ઋતુઓનાં સંદર્ભમાં કૃષિ પાકો વિશે ચર્ચા કરો.

(50) ગ્રાહકોની ફરજો કઈ કઈ છે - તેની વિસ્તૃત સમજ આપો.

(51) 'આખી દુનિયાનો વ્યવહાર ગણિતશાસ્ત્રથી ચાલે છે તેવા પ્રાચીન શાસ્ત્ર વિશે લખો.

(52) આતંકવાદ-વૈશ્વિક સમસ્યા છે. - તે વિશે લખો.

(53) વિશ્વશ્રમ બજાર વિશે નોંધ લખો.

(54) ભારતનાં રેખાંકિત નકશામાં નીચેની વિગતો આપેલા નકશામાં યોગ્ય સંજ્ઞાઓ વડે યોગ્ય સ્થાને દર્શાવો.

(A) રણ પ્રકારની જમીન (B) ગીર રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન (C) શેરડી ઉત્પાદન કરતું રાજ્ય - ઉત્તરપ્રદેશ

(D) રાસાયણિક ખાતરનું ઉત્પાદન કરતું કેન્દ્ર

સમય : 3 કલાક **પ્રશ્નપત્ર 2** **કુલ ગુણ: 80**

વિભાગ A

❖ **નીચે આપેલા પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ જવાબ આપો : (દરેકનો 1 ગુણ) 24**

- **યોગ્ય જોડકાં જોડો.**

(A)	(B)
(1) કાલિદાસ	(A) જૂનાગઢ
(2) ઈલોરાની ગુફાઓ	(B) કૈલાસ મંદિર
(3) નવઘણ કૂવો	(C) જુવાર, બાજરી
(4) રણ પ્રકારની જમીન	(D) HDR
(5) માનવવિકાસ અહેવાલ	(E) કુમાર સંભવ
	(F) GNP

- **નીચેના વિધાનો ખરાં છે કે ખોટાં તે જણાવો :**

(6) વ્યક્તિના જન્મથી મૃત્યુ સુધીની યાત્રા ધાતુ સાથે જોડાયેલી છે.

(7) મહર્ષિ વાલ્મીકિ સંસ્કૃત ભાષાના મહાન વ્યાકરણ શાસ્ત્રી હતા. (8) ભારત એક ઉદ્યોગપ્રધાન દેશ છે.

(9) શણની નિકાસમાં બાંગ્લાદેશ પછી વિશ્વમાં ભારતનો ક્રમ બીજો છે.

(10) ભારતમાં બેકારીને વ્યક્તિના જીવનના લઘુત્તમ સ્તર તરીકે જોવામાં આવે છે.

- **નીચેના પ્રશ્નોના સંક્ષિપ્તમાં જવાબ આપો :**

(11) દાહોદમાં કયો મેળો ભરાય છે ? (12) મહર્ષિ પાણિનીનો મહાનગ્રંથ કયો છે ?

(13) પડખાઉ જમીનનું બીજું નામ શું છે ? (14) ભારતની મધ્યસ્થ બેંક કઈ છે ?

- **નીચે આપેલી ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :**

(15) મહર્ષિ પાણિની સંસ્કૃત ભાષાના મહાન .... હતા. *(ગણિતશાસ્ત્રી, વ્યાકરણશાસ્ત્રી, અર્થશાસ્ત્રી)*

(16) .... ભારતીય રસાયણશાસ્ત્રના આચાર્ય મનાય છે. *(વિશ્વકર્મા, આર્યભટ્ટ, નાગાર્જુન)*

(17) .... નું મંદિર પટ્ટદકલનું સૌથી મોટું મંદિર છે. *(વિરુપાક્ષ, ભૈરવ, કોણાર્ક)*